

Universitätsbibliothek Paderborn

Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis Avgvstinvs

In Qvo Genuina sententia profundissimi Doctoris de Auxilio gratiæ medicinalis Christi Salvatoris, & de prædestinatione hominum & Angelorum proponitur, ac dilucidè ostenditur

Jansenius, Cornelius

Lovanii, 1640

6. Quis fuerit status veteris testamenti & hominum sub eo viventium fuse declaratur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13704

CAPVT SEXTVM.

Quis fuerit status veteris Testamenti & hominum sub eoiuentium fusè declaratur,

NAM quod recentiores Doctores gratiam Christi etiam in veteris Testamenti tempora & heredes tantà diffusionè distribuunt, ut non solum per illud sufficiens & semper præsens adiutorium legem implere, sed & salutem per Salvatoris sibi prædicati fidem adipisci possent, à veterum Theologia qui gratiæ intelligentiam nobis tradiderunt plurimum dissonat. Et quia iste & similes hallucinationes ex ignorantia veteris ac novi Testamenti, & scopi quem in utroque dando Deus habuit, in perisque nascuntur, non abs re fuerit ordinem ac naturam utriusque Testamenti, iuxta profundam Augustini mentem doctrinamque, declarare: quibus intellectis per se ipsum innotescet, quid de gratia sub illo Testamento data sentiendum sit, nec eò prolabemur absurditatis, ut præcellentiam novi Testamētī à Jeremia & Ezechiele significatam, in eo tantum sitam arbitremur (quemadmodum nonnulli recentiorum arbitrati sunt) quod in eo abundantior gratia effusa sit, quam in veteri fuit.

Hoc igitur qui à radicibus intelligere velit, cōsiderare debet, esse vitam quandam hominis carnalibus sensibus implicitam, gaudijs carnalibus deditam, quæ carnalem fugiat offensionem, voluptatemque seclatur. Hujus vite felicitas temporalis est, à qua vita incipere necessitatis est, quamvis in ea persistere voluntatis. In hac quippè ex utero matris infans funditur, huus offensiones quantum potest fugit, hujus voluptates appetit, nihil amplius valet. Sed postquam in eo ratio exacta vigila verit, poterit, adjutà tamen divinitus voluntate, eligere alteram vitam cujus in mente gaudium est, cujus interna & æterna felicitas. Nam inest homini anima rationalis; sed interest, rationis usu quòdam potius convertat voluntatē, utrum ad bona exterioris & inferioris, an ad bona interioris superiorisq; naturæ: hoc est, utrum, ut corpore ac tempore, an verò ut divinitate ac æternitate perfruatur. In quadam quippè medietae posita est, infra se habens corporalē creaturam, supra se autem animi sui & corporis creatorem. Sicut ergò bona sunt omnia quæ creavit Deus, ab ipsa rationali creatura usque ad infimū corpus; ita bene in his agit anima rationalis, si ordinem seruet, & distinguendo, eligendo, pendendo, subda: minora majoribus, corporalia spiritualibus, inferiora superioribus, temporalia sempiternis, ne superiorum neglectu & appetitu inferiorū, quoniam hinc fit ipsa deterior, & se & corpus suum in pejus mutet: sed potius & se & corpus suum in melius ordinata charitate convertat. Cūm

A igitur divina providētia, qua pertingit à sine usq; sap. 3. ad suum fortiter & disponit omnia suaviter, neque carnalem illam vitam sive parvulorum sive majorum, solis carnalibus desiderijs deditam negligat, sed illam quoq; mirā sapientiā & benignitate moderetur, ut & in illa quidam civilis honestatis vel splendor luceat vel iustitiæ forma per pœnarū corporaliū comminationes, præmiorū carnalium promissa servetur, voluit in integro quodam populo patefacere ad curam suam etiam illā vitam atq; ejus bona malaq; pertinere. Itaque ostendere volens Deus terrenam temporalemque felicitatem donū suum esse, nec aliud nisi ab ipso, non à dæmonibus, falsis Dijs sperari oportere, prioribus præsentis seculi temporibus, dispensandum judicavit Testamentum veteris, quod pertineret ad hominem veterem, hoc est, carnalem, carnalibus voluptatibus inhaerentem, à quo ista vita necesse est incipiat; posterioribus novum reservavit, quo bona spiritualia largiretur. Nimirum ut anima etiam infima ista bona, quibus desiderandis ejus infirmitas implicata est, non nisi ab uno Deo omnium Creatore desiderare, & si capacitas ejus ferat, ad intelligibilia desideranda surgere doceretur. De quo S. Aug. tum alijs locis,

tum præclare l. 22. contra Faustum: *Eam rerum dispensationem ac distributionem temporum vido poscebat, ut prius appareret etiam ipsa bona terrena, quibus & humana regna & ex hostibus victoria deputantur, propter qua maxime civitas impiorum diffusa per mundum supplicare idolis & dæmonibus solet, non nisi ad unius veri Dei potestatem atq; arbitrium pertinere. Unde & veteris Testamentum secretum regni caelorum tempore oportuno aperiendum, promissionibus terrenis operuit, & quod annuò umbrosus opacavit. Et paulò post addit, istis veteri Testamēto deū docuisse bona temporalia à se petēda; novo verò,*

C *propter se contemnenda. Et l. 10. de Civit. Sicut unius hominis ita humani generis quod ad Dei populum pertinet, institutio, per quosdam articulos temporum, tanquam astatum profecit accessibus, ut à temporalibus ad æterna capiendā, & à visibilibus ad invisibilia surgeretur, ita sane ut etiam illo tempore quo visibilia promittebantur divinitus præmia, unius tamen colendus commendaretur Deus, ne mens humana vel pro ipsis terrenis vita transitoria beneficijs, cuiquam nisi vero anime. Creatori ac Domino subderetur. Ut videlicet ab illius cultu in istorum desiderio, ad Idola colēda non recederet, ad quem contemptu eorū, & ab eis aversione, pertingitur. Et in Ps. 34. cūm docuisset quosdam homines æterna tribuere Deo, dæmonibus temporalia, quorum amoribus implicati ad eorum cultum defluunt: Contra istam, inquit, opinionem divina providentiā vigilavit, ut ostenderet Deus ad se pertinere ista omnia, & in sua esse potestate, non solum*

aterna, quæ in futuram promittit, verum etiam temporalia, quæ in terra dat, quibus voluerit & quando voluerit oportet. Sciens cui det, cui non det, tanquam medicus medicamentum, sciens melius morbum ægroti quam ipse ægrotus. Ut ergo Deus hoc ostenderet, distribuit tempora veteris ac novi Testamenti. In veteri Testamento promissiones sunt rerum terrenarum, in novo autem regni celorum. Propter hanc igitur causam & hanc utriusque Testamenti differentiam, nihil omnino spiritale in veteri Testamento promittitur, sed sola carnalia, quæ veteri homini ac vitæ congruunt, divitiæ, opulentia, victoriæ, pax temporalis, regnum, gloria, & huiusmodi, eaque de causâ

Lib. de gestis veteris Testamenti appellatur: In illo Testamento Pelag. 1. 5. quod verus dicitur, & datum est in monte Sina, non invenitur promitti apertissime nisi terrena felicitas. Unde illa terra, quæ est populus introductus, & per eum ductus, Terra Promissionis vocatur, in qua pax & regnum & ab inimicis victoriarum reportatio, & abundantia florum ac fructuum terrenorum, & si qua huiusmodi, hæc sunt promissa veteris Testamenti.

Hoc autem Testamentum in quo sola terrena promitterentur, congruis hominibus dedit, hoc est, carnalibus, sola terrena diligentibus, qui spiritualium rerum incapaces, nondum possent ad ea magnipendenda ac diligenda traduci, idque non ea de causa, ut per huiusmodi Testamenti promissiones & observationem, eorum salus æterna in tuto locaretur, vel etiam de propinquo curaretur; sed ne res illas quas carnali vitiosoque amore diligebant, à dæmonibus quærent: Notum esse iam debet, inquit Augustinus, carnali

Lib. contra Adimantum cap. 28. adhuc populo congruenter carnalia & temporalia premia fuisse promissa. Et ibidem inferius post interposita nonnulla: Dicimus ita esse numerâ Dei, ut tamen sint infima & in comparatione salutaris confessionis, non solum amittenda, sed utro etiam projicienda; carnalibus tamen hæc amantibus, & nondum capientibus promissa caelestia, ne ab idolis ac dæmonibus ista peterent, utiliter à Domino Deo esse pollicita. Et in tractatibus in Ioannem: Quia non poterant capere invisibilia, per visibilia tenebantur. Quare tenebantur? Ne penitus interirent, & ad idola laborarent. Nam fecerunt hoc fratres mei sicut legitur. Nempe cum obliti tam prodigiosæ liberationis, vitulum in deserto coluerunt. Quod cum commemorasset Augustinus, adiungit: Quibus ergo modis teneretur populus talis, nisi promissis carnalibus? Et libro de vera Religione apertissime dicit, Iudæos sola temporalia & visibilia bona de Deo expectasse. Et in Psalmo septagesimum secundum, Hoc solum pro magno otium eos habuisse, quia liberati erant temporaliter, à quibus tunc opprimebantur &c. Hinc solum eos laudat sed Deum. Nempe ut jam audivimus, ac sapientius & neculat Augustinus, quia tam crassus & carnalibus animis spiritualia non capiebantur.

In fragm. serm. de Agar & Ishael.

Lib. de vera Relig. c. 5. In Psal. 72.

In fragm. serm. de Agar & Ishael.

A quempiam diligis, qualis causa propter quam diligis. Si enim diligis propter Deum, purus amor est, vera dilectio Dei, sincera charitas; si propter carnalia, non gratuitus, sed mercenarius est, ideoque impurus, carnalis, vitiosus: quem verius amorem creaturæ dixeris quam Creatoris. Nam ut de illis ipsis Augustinus dicit: Qui propter beneficia terrena Deum quærebant, non utique Deum, sed illa quærebant: quia eo modo timore servili non liberali dilectione Deum colitur. Sic ergo Deus non colitur, hoc enim colitur quod diligitur. Tota itaque spes, tota charitas eorum erga Deum, totusque cultus erat carnalis, ideoque vitiosus. Nam & avari strenue Deum diligunt velut satelitum suæ cupiditatis, orant Deum, laudant, colunt, gratias agunt, quod horrea frumento, vino torcularia redundaverint.

Nec pro hac vita tantum, sed & pro futura hoc ipsum sperabant à Deo, quod in ista diligebant, & quo nihil altius vel amare poterant vel cogitare. Audi eundem Augustinum: Fortasse tu dicis: Ideo eum colam quia dabit mihi villam, non tamen temporalem. Nihilominus adhuc corruptam mentem geris. Amore enim casto non colis, adhuc mercedem expeis. Ea enim vis habere in futuro seculo, quæ hic necesse est relinquat. Mutare vis voluptatem carnalem non amputare &c. noli ergo talia sperare tibi danda à Deo, qualia hic iubet contemere. Hæc enim sperabant Iudæi, ideo turbabantur in illa questione, Nam & ipsi resurrectionem sperant, sed ad tales voluptates corporis se sperant resurrecturos, quales hic amant viventes. Et in Psalmo sexagesimum quintum: Hanc spem promissam sibi Iudæi tenebant, & de bonis & quasi iustis operibus multum gloriabantur, quod acceperant legem, secundum quam vivendo, & hic haberent bona carnalia, & in resurrectione mortuorum talia sperabant, de quibus hic gaudebant. Nam ut paulo inferius: luculento argumento probat: Procul dubio Iudæi non fatigarentur, non descerent in ista questione, quam cum Sadducæis agitant in Evangelio, si non talia sibi in resurrectione sperarent, qualia in hac vita.

Nec verò ista omnia, quæ de carnalibus istis animis filiorum veteris Testamenti diximus, de improbis intelligenda sunt, sed potius de illis qui probiores esse viderentur. Nam quemadmodum sub novo Testamento duplicis ordinis Christiani sunt, alij infirmi sive errore sive dilectione, alij fortes, utriusque tamen Christiani sunt, novæque legis filij; ita & in Testamento veteri quidam erant infirmi, qui non solum diligebant temporalia, sed vel non servabant etiam carnaliter iustitiam datæ legis, vel propter illa bona consequenda, etiam in idolorum cultum subinde labebantur: quidam verò fortiores atque probiores, qui propter eadē illa promissa bona adipiscenda constanter inhærebant uni Deo, & legem sibi datam carnaliter, hoc est, ex illa carnalium bonorum dilectione servabant. De quibus duobus generibus Augustinus explicans allegoricè mulieres atque parvulos: Quod mihi videtur, inquit, ad hoc pertinet, quæst. 11.

vere, ut intelligamus & in populo veteris Testamenti fuisse quosdam infirmos ad implendam iustitiam (carnalem ex dilectione carnali) qua secundum legem est, in qua iustitia Paulus Apostolus sine querela se converteratum esse dicit. Fuisse item alios qui facile seducerentur in cultum idolorum. Quae duo genera, id est, infirmitatis & erroris, mulierum & puerorum nominibus figurata sunt. Audistis quales essent veteris legis improbi. Audi nunc quales fuerunt improbi: Synagoga ergo, id est, qui Deum ibi celebrant, sed tamen PROPTER TERRENAS RES, propter ista praesentia. Sunt enim impii, qui praesentium rerum bona a demonibus querunt. Et paulo post: Cum ergo illi per secundum carnem attendere, id est, illa Synagoga, qua erat in bonis &c. putavit hoc pro magno dare Deum, nec habere melius quod dare posset diligentibus se & servientibus sibi. Ecce qualis pietas fuerit verae Synagogae, hoc est, verorum filiorum veteris Testamenti. Nempe talis, qualem necesse erat ex temporalium rerum dilectione carnali proficisci. Impossibile est enim, ut ex huiusmodi dilectione alius Dei cultus pietasque nascatur. Nam si quis altius aliquid illo tempore de Deo sapiebat, puriusque Creatorem, quam temporalium consequendorum amore diligebat, legemque servabat, carenus non iam Synagogae, sed Ecclesiae filius, non veteris Testamenti, sed novi haereres fuit. Nam proprie qui propter illa terrena suscipit legem Dei ipse est haeres veteris Testamenti: ea quippe secundum veteris Testamentum promittuntur atque tribuuntur qua secundum veterem dominum concupiscuntur. Unde non veretur idem dicere, quod veteris Testamentum habens promissa terrena, hoc videtur suadere ne gratis colatur Deus, sed quia aliquid dat in terra. Hoc est, videtur quasi invocare a sincero amore Dei, qui placens Deo, solus perducit ad Deum: ille enim insufficientur apud Deum, qui eum gratis colit, non seculi cupiditate aliquid ab ipso appetendi, praeter ipsam aut timore amittendi. Quod ex veteri Testamento nullo modo obtineri potest.

Ex quo fiebat, ut Synagoga considerata ut Synagoga, non esset aliud quam terreni populi turba, hominumque carnalium congregatio solis terrenis & carnalibus incubantium, & propter illa sola colentium unum Deum. Quamobrem Augustinus dicit: *Vetus Testamentum tenebris & umbra mortis datum esse; Nempe hominibus ex magna caecitate cordis nihil omnino nisi carnalia diligentibus, sectantibus, expectantibus, cogitantibus, ideoque quantumcumque legem sibi datam observare viderentur, & in legis iustitia sine querela ambularent, a vera cordis iustitia & regno caelorum assequendo valde remotis. Animum enim creaturae rationalis solis rebus terrenis, Deoque propter sola terrena inherere, valde vitiosum est, puritatisque caelestis regni adipiscendi necessariae ex diametro contrarium: si illi, inquit Augustinus, inexcusabiliter terrenis indaerent, quibus ipsum novum Testamentum nondum fuerat revelatum, quanto inexcusabiliter terrena sectantur, qui-*

bus iam promissa caelestia in novo Testamento revelata sunt? Et in epistolam ad Galatas exfertius de populo veteris Testamenti: Quibus terrenis promissis irretiti, & que tantummodo sperantes de Deo, non admittuntur ad hereditatem spiritalem caelestis patrimonij. Ut propterea nemo mirari debeat, si Testamentum vetus ad animae salutem, regnumque caelorum assequendum, Synagogae filijs Testamenti illius haereditibus non multum profuisse statuamus.

Sed ille rector caelorum ac terrenorum qui propter dilectorum suorum salutem universa dirigit, ad scopum suum contorquens profunda torrentis, fluxumque seculorum ordinans turbulentum, populum tam carnalem, etiam nescientem, in magnarum rerum usus assumpsit. Cum enim Filium suum unigenitum ad generis humani reparationem assumenda carni colligendoque novi Testamenti populo seu Ecclesiae destinasset, eaque res esset omnium divinatorum ac mirabilium operum maxima, ingentem quasi ministrorum praecurrentium apparatus, futurumque ejus adventum vaticinantium praemittendum esse censuit; ut ex ingenti illa Prophetarum serie secuturi Regis magnitudo nosceretur, & ex illa tam celebri praemissione, tantae magnitudinis horror evanesceret: Per multam seriem temporum & annorum praedicendus fuit: non enim aliquid parvum venturum fuit. Quanto maior iudex veniebat, tanto praecorum longior series praecedebat. Et alibi: Hoc ergo totum prophetandum fuit, praenuntiandum fuit, vaticinandum fuit: ut non subito veniens horretetur, sed creditum expectaretur. Itaque non contentus Filium suum incarnandum & immolandum, singulorum quorundam hominum vel sacrificio, vel voce, vel angelicam praedicatione prophetasse, universum illum Iudaeum populum, tanquam Regnum quoddam excitavit, quod instar magni Prophetae per aliquot annorum centurias viventis atque vaticinantis, omnibus suis sacrificijs, & sacramentis, & caeremonijs, & poenis, & praemijs, & prosperitatibus, & adversitatibus, omnibus denique membris suis, tam Regibus quam Sacerdotibus, atque ipso populo Christum illum Domini totum, hoc est, Caput & Corpus, Sponsum & Sponsam, Christum & Ecclesiam praefigurando venturum, totamque disciplinam ejus in effigie exprimendo, quasi ingenti celeberrimaque voce loqueretur. Unde Augustinus tradit, Christi nomen & Ecclesiam ita praenuntiatam, sicut nunc exhibetur, non per quemlibet de cavernosis latebris procedentem, sed Lib. 13. con-

quadam gente, & quodam Regno ad hoc propagato tra Faust. & insituo, ut ibi de illo cuncta figuris praenotarentur, quae nunc expressa rebus agnoscerentur. Et alibi adversus eundem Adversarium: Hoc primum dico illorum hominum non tantum linguam, verum etiam vitam fuisse propheticae: totumque illud Regnum Gentis Hebraeorum magnum quendam, quia & magni cuiusdam fuisse Prophetam. Quod accuratius declarat in libris de Civitate Dei: Populus Lib. 7. de Hebraeo- Civit. c. 32.

En epist. ad Galat.

Tract. 31. in Iohann.

In praefat. in prophetandum fuit, praenuntiandum fuit, vaticinandum fuit. Psal. 109.

Lib. 22. c. 24.

Lib. 7. de Hebraeo- Civit. c. 32.

Lib. 7. de
Civ. c. 32.

Hebraeorum in unam quandam Rempubliam, quae hoc sacramentum ageret, congregatus est, ubi per quosdam scientes, per quosdam nescientes, id quod ex Adventu Christi usque nunc & deinceps agitur praeannuntiaretur esse venturum &c. Omnes enim non, solum prophetae quae in verbis sunt: nec tantum praecepta vitae, quae mores pietatis conformant, atque illis litteris continentur, verum etiam sacra, sacerdotia, tabernaculum sive templum, altaria, sacrificia, caeremonia, dies festi, & quidquid aliud ad eam servitutem pertinet, quae Deo debetur, & gratiae propriae Patria dicitur, ea significaverunt, & praeannuntiaverunt, quae propter aeternam vitam fidelium in Christo & impleta credimus, & impleri certimus, & implenda confidimus. Quapropter alibi dicit, Deum ab ista gente cultum fuisse prophetae sane ritu, hoc est significativo futurorum quandoquidem ipsum REGNUM MAGNVS QUIDAM PROPHETA fuit, ubi Rex & Sacerdos ungebantur; hoc est, illa unctione Christi fiebant, ut uerque Christum Dominum suum figuraret.

Cum igitur Testamentum vetus proprie in illis praeceptis vitae, quatenus in tabulis scribebantur, & in illis externis ritibus divini cultus rerumque terrenarum praemijs, earum observatione promissis constitutum sit, quae omnia rerum futurarum essent praefigurativa documenta, profecto nihil aliud fuisse Testamentum illud perspicuum est, nisi magnam quandam quasi Comaediam, quae non tam propter seipsam, quam propter id cui praefigurando serviebat, hoc est, propter Testamentum novum, ejusque Principem & haeredem Ecclesiam, ab illa Gente tanquam ad hoc idonea ageretur. Quandoquidem enim carnalibus implicata studijs & amoribus terrenaeque felicitati venandae dedita caelestium atque spiritualium incapax esset cogitationum, quid congruentius, quam ut illa quae inutilis esset saluti suae, saltem alienae figurandae procurandaeque serviret. Hinc est enim quod eam servilem ac servam frequenter Augustinus vocet, totumque Testamentum istius observantiam veteris hominis servitutem. Non enim tantummodo more servorum, propter temporalem vilemque mercedem serviebant Deo, legisque sibi traditae justitiam sectabantur, sed hoc ipsum quicquid & essent & agerent & paterentur, novo populo aeternitatis haeredi serviebat, in cuius Ecclesiam, & Salvatorem, & salutem, & salutis instrumenta, gratiam videlicet & sacrificium, & sacramenta representanda & prophetanda referebantur. Umbra sane quaedam Civitatis huius, Ecclesiae peregrinantium, inquit Augustinus, & imago prophetica ei significanda potius quam presentanda servivit in terra, quo eam tempore demonstrari oportebat. Quod explicans magis inferius: Pars enim quaedam terrena Civitatis, quae in omnibus impijs per totum mundum sparsa est, imago caelestis Civitatis effecta est, videlicet Respublica Iudaeorum, non se significando, sed alteram, & ideo serviens. Neque enim propter seipsam, sed propter aliam signandam est instituta. Quamobrem id quod dictum est de

Lib. 15. de
Civ. c. 2.

duobus populis: Maior serviet minori, nemo servet nostrorum, ait, aliter intellexit, quam maiorem populum Iudaeorum minori populo Christiano servitutum.

Ex quibus utcumque perspicere potest, cuiusmodi esset status filiorum veteris Testamenti. Nimirum quemadmodum nulla nisi veteris hominis bona diligebant, ita nulla nisi ipsius mala metuebant. Ex isto amore atque timore decalogum carnaliter boni custodiebant, vel potius sibi custodire videbantur, mali etiam aperte violabant. Ex isto amore atque timore templa, sacrificia, sacramenta frequentabant, totumque durissimum illud caeremoniarum praefigurarum jugum serviliter sustinebant. Ex isto amore atque timore tota eorum iustitia nascebatur. quam Apostolus, quamvis in lege conversatus sine querela, arbitratus est ut stercorea. Cardinem enim voluntatis rapiebat, non fides, quae per veram Dei dilectionem operatur, sed ut non semel Augustinus docet, Terrena cupiditas, cujus fomentum ac primum lex illa ex professo promittebat, metusque carnalis, hoc est, terrenam felicitatem vel cupiditate adipiscendi, vel timore amittendi. De cuiusmodi praeceptorum Dei observatione subjungit Augustinus: Sic autem praecepta qui facit: procul dubio non facit: ac per hoc in animo NON FACIT. Mavult enim omnino non facere, si secundum ea quae cupit & metuit, permittatur impune. Ac per hoc in ipsa voluntate intus est reus, ubi ipse qui praecipit, inspicit Deus. TALES ERANT FILII TERRENAE HIERUSALEM. Et rursum inferius: Hi ad vetus pertinent Testamentum, quod in servitutem generat: quia facit eos carnalis timor & cupiditas servos, non Evangelica Fides, Spes, & Caritas liberos.

Hanc igitur filiorum veteris Testamenti conditionem quisquis attentè consideraverit, videbit utique non multum eos gentilibus praestitisse: amor enim huius mundi, qui Augustino teste, non est à Deo, amor fructu creaturis in utrisque dominabatur. Ex quo & inter gentes, maximeque Romanos, nonnulli carnalem illam iustitiam cum Civibus & hostibus coluerunt. Sed in eo erat eorum qui boni inter illos erant, praefigentibus, Romanisque praefigentibus, quod isti boni à Deo vero, non ab Idolis ac demonibus, ut Gentes impijque Iudaei, concupitam promissamque felicitatem expectarent. Quo fit ut quamvis cordis interni cardo per huius mundi dilectionem à Deo vero, sicut & gentium recederet, non tamen eoque ut in demonia aut Idola laberentur. Agnovit hanc Synagoga veteris à Gentibus discrepantiam, & expressit Aug. Hic, inquit, populus ideo melior erat gentibus, quod quamvis praesentia bona & temporalia, tamen ab uno Deo querebat, qui est creator omnium & spiritualium & corporalium. Et alio in loco: Ille ergo recessit à Deo, sed non longe: quia quasi pecus factus sum, & ego semper recum, illi vero longe recesserunt: quia non solum terrena desideraverunt, sed ea à demonibus & a diabolo petierunt.

CAPVT